

PROFESORCE JIŘINĚ POPELOVÉ K ŽIVOTNÍMU JUBILEU

29. února 1984 oslavila osmdesáté narozeniny významná osobnost naší filozofie, PhDr. Jiřina Popelová, DrSc., emeritní profesorka filozofie na filozofické fakultě Univerzity Karlovy a někdejší rektorka Palackého univerzity v Olomouci. Při této příležitosti uspořádala katedra marxisticko-leninské filozofie a logiky filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně spolu s městským výborem Socialistické akademie v Brně a katedrou ML filozofie FF UK v Praze v posledních dvou únorových dnech vědeckou konferenci o životě a díle jubilančtce.

První den jednání zahájili představitelé jednotlivých pořadatelských organizací krátkými projevy, ve kterých připomněli význam díla profesorky Popelové pro českou filozofii a pro vědu a kulturu vůbec. Pak měli návštěvníci konference (jichž se v příjemném prostředí brněnského Klubu školství a vědy B. Václavka během dvou dnů vystřídalo přes osmdesát) možnost vyslechnout bezmála tři desítky zajímavých referátů dokumentujících rozsáhlost pedagogického působení i široké spektrum vědeckých zájmů oslavenčtce.

Radu příspěvků zahájila četba vzpomínek Jiřiny Popelové na pobyt a učitelování na moravských gymnáziích v Břeclavi a ve Strážnici. Na osobní vzpomínky logicky navázal referát hodnotící její učitelskou práci, v němž nemohl chybět ani přehled jejích četných působišť a oborů, jimž vyučovala — od latiny, řečtiny a filozofické propedeutiky na středních školách až k dějinám filozofie a etice přednášeným na pražské a olomoucké univerzitě. Jejího zájmu o ruskou a sovětskou filozofii se dotkly dva příspěvky zaměřené na ruské myšlení minulého i našeho století.

Značnou pozornost věnovala Popelová filozofii dějin. To našlo odezvu u dalších tří referentů, kteří poukázali na její pozoruhodné pojetí vztahu historiografie k filozofii, kritiku německého historismu a chápání historického času. Připomněli tak Popelovou zdůrazňovaným význam současného filozofického studia dějin.

Další velká skupina referátů se zabývala oblíbenou filozofickou disciplínou profesorky Popelové — dějinami české filozofie. První dva se zaměřily na výklad některých aspektů komeniologických prací Jiřiny Popelové a ocenily tím její snahu o vytvoření obrazu Komenského-filozofa srovnatelného s portrétem Komenského-pedagoga, jež vyvrcholila spisem J. A. Komenského cesta k Všenápravě. Dále byla J. Popelová jako historička a komentátorka české filozofie konfrontována s jinými osobnostmi našeho filozofického myšlení — A. Draťovou, K. Vorovkou, V. Hoppem, V. Úehlou a B. Zbořilem. Referující ohodnotili i její přínos k formování socialistického světového názoru v meziválečné české filozofii. Jako historičku filozofie upoutala profesorku Popelovou také antika a evropská filozofie 19. století. Příspěvky zdůrazňující metodologický dosah její kritiky pozitivismu a iracionalismu vesměs vycházely z jejího spisu Rozpad klasické filozofie. Jako konkrétní příklad je doplnil referát o pojetí Nietzscheho filozofie u Jiřiny Popelové.

Filozofické veřejnosti je Jiřina Popelová známa především četnými pracemi z nejrůznějších oblastí etiky, do které se jí promítla i náklonnost k antice a zájem o axiologii. Referáty se proto zabývaly jejím vztahem k etice analytické, normativní, etice práce a umění. A konečně zmínkou o vztahu profesorky Popelové k estetice a umělecké tvorbě, již se rovněž věnovala, se portrét výrazně představitelky české poválečné marxistické filozofie dotvořil a uzavřel. Autoři příspěvků, pracovníci vysokých škol i vědeckých pracovišť ČSAV z Prahy, Brna, Bratislavy, Olomouce a Uherského Brodu, ocenili její dílo a symbolicky se připojili k řadě gratulantů. Mnozí z nich, přestože nejsou ani nebyli přímými žáky profesorky Popelové, se k ní přihlásili jako ke své učitelce. Byl mezi nimi jak emeritní profesor filozofie, tak i dnešní studenti brněnské univerzity — členové studentského vědeckého kroužku dějin české filozofie, pro něž bylo vystoupení na konferenci první vědeckou příležitostí.

Helena Bretfeldová